

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ ZA 2024. GODINU

NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD)
Podgorica, Crna Gora

1. Uvod

NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD), sa sjedištem u Podgorici, tokom 2024. godine nastavila je sa realizacijom svoje misije u pravcu jačanja demokratske kulture, rodne ravnopravnosti, inkluzije i aktivnog učešća građana u društvenim procesima. U skladu sa statutarnim ciljevima, MOD je implementirao više projekata i inicijativa koje su doprinijele osnaživanju zajednica, podizanju svijesti o ljudskim pravima, promociji građanskog aktivizma i volonterizma. Realizovano je i više vanprojektnih aktivnosti, kroz uspostavljanje saradnje sa različitim zainteresovanim stranama.

U protekloj godini uspješno su završena tri projekta, dok su dva projekta započeta i njihova realizacija se nastavlja i u 2025. godini.

2. Ključne aktivnosti i postignuća u 2024. godini

2.1 Projekat “Žene kao predvodnice promjena na lokalnom nivou”

U periodu od decembra 2023. do jula 2024. godine, NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD) realizovala je projekat „Žene kao predvodnice promjena na lokalnom nivou“, fokusiran na osnaživanje žena i jačanje rodne ravnopravnosti u sjevernom regionu Crne Gore. Kroz niz pažljivo osmišljenih aktivnosti, projekat je obuhvatio edukativne, psihosocijalne i društveno angažovane sadržaje, usmjerene na izgradnju kapaciteta žena da aktivno učestvuju u oblikovanju svojih zajednica. Projekat je finansiran od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Vlade Crne Gore.

Prva faza projekta uključivala je trodnevni trening pod nazivom „Škola ženskog osnaživanja“, održan u Andrijevici od 19. do 21. aprila 2024. godine. Treningu je prisustvovalo 17 učesnica iz različitih opština sjeverne regije. Kroz predavanja, radionice i diskusije, polaznice su se upoznale sa savremenim teorijama identiteta, rodnom identifikacijom, kao i društvenim uticajem na formiranje ličnog i kolektivnog identiteta žena. Poseban fokus bio je stavljen na prepoznavanje i razbijanje rodni stereotipa, analiziranje društvenih nejednakosti i razumijevanje institucionalnog okvira za zaštitu ženskih prava u Crnoj Gori. Osim znanja, seminar je učesnicama pružio priliku za međusobno povezivanje, razmjenu iskustava i izgradnju mreže podrške, što se pokazalo kao ključni faktor za dalji angažman.

U nastavku projekta, u opštinama Bijelo Polje i Berane osnovani su lokalni volonterski klubovi ženskog osnaživanja, koji su tokom tromjesečnog programa okupili 25 žena različite životne dobi i pozadina. Kroz interaktivne radionice koje su facilitirale stručnjakinje iz oblasti psihologije i socijalnog rada, učesnice su se bavile temama kao što su rodna ravnopravnost, mentalno zdravlje, emocionalna inteligencija, kao i transgeneracijski obrasci ponašanja. Klubovi su predstavljali siguran prostor za dijeljenje ličnih priča, učenje i ohrabrivanje žena da preuzmu aktivnije uloge u zajednici. Mnoge od učesnica su po prvi put govorile o ličnim iskustvima i izazovima, dobijajući podršku i razumijevanje drugih članica.

Kao kruna angažmana u okviru klubova, žene su osmislile i realizovale lokalne volonterske akcije koje su imale snažan društveni odjek. U Bijelom Polju organizovana je humanitarna volonterska akcija usmjerena ka podršci porodicama u stanju socijalne potrebe, čime je pokazana moć solidarnosti i kolektivne brige za ranjive grupe. U Beranama, polaznice su odlučile da podrže mladu lokalnu pjesnikinju, organizujući štampanje njene zbirke poezije – čime su dale doprinos afirmaciji ženskog kulturnog stvaralaštva i oživjele lokalnu kulturnu scenu. Ove inicijative ne samo da su osnažile njihove autorice, već su inspirisale i širu zajednicu na aktivizam i društvenu odgovornost.

Evaluacije sprovedene nakon završetka aktivnosti pokazuju da su učesnice izrazile visoko zadovoljstvo sadržajem, pristupom facilitatora i stečenim znanjima. Većina njih planira nastavak rada kroz ženske klubove i van projektnog okvira, što svjedoči o održivosti postignutih rezultata. Projekat je, osim ličnog rasta učesnica, doveo do stvaranja snažnih veza među ženama i inicijative za dalji zajednički angažman, čime se trasira put ka dugoročnim promjenama u lokalnim zajednicama.

2.2 Projekat “Migrating to Montenegro”

U okviru projekta koji je sprovela NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD), tokom 2024. godine razvijen je sveobuhvatan pristup informisanju i podršci stranim državljanima u Crnoj Gori, s fokusom na prava, obaveze i lakšu integraciju u lokalnu zajednicu. Projekat je obuhvatio više međusobno povezanih aktivnosti – od izrade publikacije i izgradnje web platforme, do digitalne kampanje i planirane edukacije aktera koji djeluju u medijskom i civilnom sektoru.

Prvi korak bilo je kreiranje vodiča o pravima i obavezama stranaca u Crnoj Gori, koji je pripremljen na crnogorskom i engleskom jeziku. Publikacija je strukturirana tako da na jednostavan i pristupačan način pruži korisne informacije o pravnim okvirima, svakodnevnim izazovima i praktičnim savjetima koji mogu biti od koristi kako za strane rezidente, tako i za posjetioce. Izrada publikacije suočila se sa određenim izazovima – uključujući ograničene budžetske mogućnosti za angažman stručnjaka i tehničke poteškoće u vezi sa hostingom povezane web stranice – što je dovelo do manjeg kašnjenja u njenoj finalizaciji. Ipak, zahvaljujući posvećenosti tima, vodič je završen i biće zvanično objavljen krajem prve sedmice oktobra 2024. godine.

Paralelno s tim, MOD je osmislio i pokrenuo digitalnu kampanju namijenjenu širem informisanju javnosti o statusu i pravima stranaca. Kampanja je obuhvatila 15 vizualnih objava sa edukativnim sadržajem, koje su bile distribuirane putem društvenih mreža Facebook i Instagram. Posebna pažnja posvećena je korišćenju ciljanog oglašavanja (Google ads), što je omogućilo širi domet uz optimizaciju troškova. Kampanja je već u ranoj fazi zabilježila impresivne rezultate – preko 8.500 jedinstvenih korisnika je vidjelo sadržaj, uz više od 21.000 prikaza objava, i to samo na osnovu prva tri posta. Ovaj rezultat ukazuje na veliki interes javnosti za temu i potvrđuje efektivnost izabrane strategije komunikacije.

U okviru kampanje razvijena je i jednostavna, ali funkcionalna web stranica "Migrating to Montenegro", koja objedinjeno nudi sve ključne informacije iz vodiča, kao i dodatne korisne linkove, članke i kontakte relevantnih institucija i organizacija. Cilj ove platforme je da stranim državljanima pruži centralizovano i lako dostupno mjesto za sve što im je potrebno za bolje razumijevanje crnogorskog društva i uspješnu integraciju. Web stranica će biti objavljena javnosti istovremeno sa vodičem, do kraja prve sedmice oktobra.

Kao završna komponenta projekta, planirana je jednodnevna obuka o pravima stranaca, namijenjena novinarima, predstavnicima organizacija civilnog društva i zaposlenima u lokalnim i nacionalnim institucijama. Iako je trening prvobitno bio planiran za avgust, njegova realizacija je odložena zbog ljetnje pauze i organizacionih izazova. MOD je stoga zatražio produženje projekta bez dodatnih troškova, kako bi se osiguralo kvalitetno sprovođenje aktivnosti. Obuka je u finalnoj fazi pripreme i predviđena je za drugu polovinu oktobra 2024. godine. Program obuke obuhvataće 15 pažljivo odabranih učesnika, a cilj je da se poveća razumijevanje tema koje se tiču stranaca i podstakne međusektorska saradnja u njihovoj zaštiti i podršci.

Kroz ovaj projekat, MOD je još jednom potvrdio svoju posvećenost inkluziji, interkulturnom dijalogu i edukaciji – osiguravajući da strane državljanke i državljani imaju pristup informacijama koje su im neophodne za dostojanstven život i aktivno učešće u crnogorskom društvu.

2.3. Projekat Radikal(NO)

Tokom 2023. i 2024. godine, NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD) realizovala je projekat Radikal(NO), sa ciljem analize i suzbijanja ekstremnih narativa, govora mržnje, radikalizacije i dezinformacija u crnogorskom društvu – posebno na društvenim i elektronskim medijima. Ovaj projekat je okupio istraživače, medijske profesionalce, aktiviste i građane oko zajedničkog cilja – podizanja svijesti i izgradnje otpornosti na negativne društvene pojave koje prijetе demokratskim vrijednostima.

U početnoj fazi projekta, sprovedena je online anketa kojom su prikupljeni stavovi građana o prisustvu i percepciji radikalnih i diskriminatornih narativa u Crnoj Gori. Finalni izvještaj sa analizom rezultata, izrađen kroz open source mehanizam, dostupan je javnosti u digitalnoj formi. Rezultati su ukazali na duboke podjele u društvu koje građani prepoznaju prvenstveno kroz ekonomske i političke razlike. Sažeci i infografike iz izvještaja su distribuirani putem zvanične internet stranice MOD-a, kao i kroz specijalizovane medijske objave na crnogorskom i engleskom jeziku, čime je obezbijeđena široka dostupnost i transparentnost rezultata.

Kao nastavak ove istraživačke baze, razvijena je digitalna kampanja RADIKAL(NO), kroz koju je objavljeno više od 50 različitih grafičkih i video materijala. Kampanja je tematizovala mehanizme širenja radikalnih ideja, dezinformacija i govora mržnje, a sve sa ciljem edukacije šire javnosti i izgradnje otpornosti na manipulativne sadržaje. Kreativni sadržaj kampanje imao je značajan domet – zabilježeno je preko 87.000 pregleda i interakcija korisnika društvenih mreža, što ukazuje na visok nivo angažovanosti publike i relevantnost teme.

Paralelno s kampanjom, MOD je sarađivao sa mladim novinarkama i urednicima iz lokalnih medija, kako bi se kroz autorske novinarske tekstove dodatno osnažila medijska pismenost i otvorila kritička diskusija u javnom prostoru. Objavljena su tri članka koja su se bavila govorom mržnje, regulacijom komentara na internetu i ulogom obrazovnog sistema u prevenciji ekstremizma. Tekstovi su objavljeni na relevantnim platformama kao što su Zumiraj.me i Monitor, dopirući do ciljane publike u lokalnim zajednicama.

Kruna projekta bio je Lokalni forum „Radikal(NO) društvo – mehanizmi borbe protiv štetnih društvenih pojava“, održan 22. decembra 2023. u Podgorici. Forum je okupio 17 učesnika i učesnica, među kojima su bili predstavnici civilnog sektora, medija i akademske zajednice. Kroz moderiranu diskusiju, učešće su uzeli analitičarka Ana Nenezić, novinarka Marija Pešić i ekološki aktivista Aleksandar Dragičević. Događaj je otvorio prostor za promišljanje o uzrocima i posljedicama radikalizacije, kao i o konkretnim preporukama za donosiocе odluka, političke

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

aktere i nevladin sektor. Forum je prepoznat kao važan doprinos promociji konstruktivnog dijaloga i zajedničkog djelovanja u borbi protiv negativnih društvenih pojava.

Projekat Radikal(NO) uspio je da prepozna i adresira aktuelne izazove u crnogorskom društvu na sveobuhvatan način – kroz istraživanje, medijsku produkciju, digitalnu kampanju i direktnu interakciju sa zajednicom. Njegovi rezultati i pristupi ostaju trajna osnova za nastavak rada na ovim temama i osnaživanje građanskog odgovora na savremene oblike društvenih podjela.

Vanprojektne aktivnosti:

Učešće organizacija civilnog društva u kreiranju javnih politika u Glavnom gradu Podgorici

Tokom 2024. godine, NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD) je, u partnerstvu sa Centrom za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), sprovela istraživanje o učešću organizacija civilnog društva (OCD) u procesima kreiranja javnih politika u Glavnom gradu Podgorici. Istraživanje je dio šire inicijative koja obuhvata sve opštine u Crnoj Gori, a u fokusu su bili transparentnost, otvorenost i inkluzivnost lokalne samouprave u odnosu na OCD.

Analiza je bazirana na uvidu u zvaničnu web stranicu Glavnog grada, sa ciljem praćenja objavljenih javnih poziva za prethodna konsultovanja, javne rasprave, uključivanje OCD-a u radne grupe, kao i uvida u dostupnost relevantnih dokumenata i izvještaja. Dodatno, korišćen je i mehanizam slobodnog pristupa informacijama.

Sumirani rezultati:

Tokom 2023. godine, Glavni grad Podgorica je objavio četiri poziva za prethodno konsultovanje građana i organizacija. Ti pozivi su se odnosili na planiranje aktivnosti za mlade, organizaciju mjesnih zajednica, osnivanje omladinskog kluba, te izmjene i dopune odluke o saradnji sa NVO sektorom. Za tri od četiri poziva dostupni su izvještaji o sprovedenim konsultacijama, što predstavlja pozitivan iskorak u pogledu transparentnosti, ali i ukazuje na prostor za unapređenje.

U istom periodu realizovane su četiri javne rasprave, uključujući teme poput omladinske politike, partnerstva sa NVO sektorom, radova na stambenim objektima i kućnog reda u zgradama. Svi programi rasprava objavljeni su i online i u štampi. Ipak, izvještaji o realizaciji dostupni su za samo dvije rasprave, dok su RIA obrasci (procjena uticaja propisa) dostavljeni isključivo za

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

dokumente Sekretarijata za komunalne djelatnosti. Ovo ukazuje na potrebu za dosljednijim sprovođenjem procedura i objavljivanjem rezultata.

Tokom 2023. godine, Glavni grad je objavio niz javnih poziva za uključivanje OCD u radne grupe za izradu strateških dokumenata i normativnih akata. Među njima su (Lokalna strategija za zaštitu ljudskih prava, Odluka o omladinskom klubu, Odluka o saradnji sa NVO sektorom, Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i usluga socijalne zaštite (2024–2027), Lokalni akcioni plan za mlade (2024).

Posebno značajan je bio jedan sveobuhvatan poziv za formiranje više radnih grupa u vezi sa strateškim i planskim dokumentima u oblastima zaštite i spašavanja, životne sredine, kulturnog razvoja, sporta, komunalnog uređenja i budžeta. Ova praksa ističe važnost institucionalizovane participacije OCD u lokalnim procesima odlučivanja.

U prvom kvartalu 2023. godine, Glavni grad je objavio pozive za finansiranje projekata nevladinih organizacija. Ukupno je pristigla 51 prijava, a finansirano je osam projekata, uz ukupno opredijeljenih 60.000 eura. Pored toga, organizovani su i pozivi za izbor članova Komisije za raspodjelu sredstava i nezavisnih procjenjivača, čime se dodatno uključuje civilni sektor u procese donošenja odluka.

Projekti u toku:

1. reProGram

Ovaj projekat finansiran je od strane Instituta alternative, a kroz regionalni program podrške reformi javne uprave – WEBER. Sredstva su obezbijedena posredstvom Evropske unije.

U cilju doprinosa transformaciji Glavnog grada u inkluzivniju i otvoreniju sredinu, NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD) sprovodi projekat koji ima za cilj unapređenje participacije građana i unapređenje kvaliteta javnih politika u Podgorici. Kroz istraživanja, fokus grupe, javne forume i direktan dijalog sa lokalnim zajednicama, projekat teži jačanju međusobnog povjerenja između građana i lokalne uprave, ali i kreiranju strateških rješenja za održivi razvoj grada.

U prvoj fazi, tokom novembra i decembra 2024. godine, sprovedene su fokus grupe sa biciklistima, pješacima i vozačima, kao i anketa o urbanom saobraćaju i mobilnosti, sa ciljem identifikacije glavnih problema, navika i prijedloga građana za unapređenje uslova kretanja u

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

gradu. Fokus grupe su omogućile otvoren dijalog među različitim korisnicima javnog prostora, dok je anketa — koju je popunilo 635 ispitanika iz svih djelova grada — obuhvatila širi uzorak i uključila različite oblike kretanja: hodanje, biciklizam, javni prevoz, automobil, taksi i električni trotinet.

Na osnovu prikupljenih podataka, MOD je, u saradnji sa međunarodnim ekspertom dr Aljažom Plevnikom iz Urbanističkog instituta u Ljubljani, započeo izradu dokumenta „Summary Policy Proposal on Urban Mobility in Podgorica“. Ovaj dokument sadrži konkretne modele i prijedloge za unapređenje mobilnosti u Podgorici, oslanjajući se na realne kapacitete gradske uprave i evropske standarde održivog razvoja. Poseban akcenat stavljen je na povećanje zelenih površina, bolju povezanost prigradskih naselja sa centrom, dostupnost prostora za sve građane — uključujući starije, porodice i osobe sa invaliditetom — kao i smanjenje emisije štetnih gasova putem održivih rješenja.

Uporedo sa izradom dokumenta, MOD je razvio Metodologiju za uključivanje građana u planiranje strateških dokumenata, koja kombinuje online i offline pristupe. Metodologija predviđa širok spektar aktivnosti: ankete, fokus grupe, javne debate i sastanke sa mjesnim zajednicama, uz pažljivo uvažavanje razlika u spolu, starosnoj dobi i socijalno-etničkoj pripadnosti. U okviru ove metodologije već su realizovane značajne aktivnosti.

Online anketa, dostupna putem društvenih mreža, koristi naprednu logiku grananja pitanja u zavisnosti od odgovora i demografskih podataka, čime se osigurava dublji uvid u potrebe i stavove građana. Pored toga, organizovano je osam online fokus grupa sa ukupno 36 učesnika iz različitih djelova grada. Diskusije su pokrivale širok spektar tema — od vizije razvoja grada u narednih 10 do 20 godina, preko komunalnih i infrastrukturnih problema, do kulturnog života i ekoloških prioriteta.

Sastanak sa predstavnicima 27 mjesnih zajednica dodatno je produbio uvid u stanje participacije i funkcionisanja lokalnih zajednica. Učesnici su istakli potrebu za donošenjem nove Odluke o mjesnim zajednicama, koja bi jasnije definisala njihovu nadležnost, način rada i uključivanje građana. Dogovoreno je da se narednih mjeseci organizuju mini-javne rasprave direktno u prostorijama mjesnih zajednica, kako bi se na terenu identifikovali ključni problemi i predložila konkretna rješenja.

Posebno važan segment projekta predstavljaju javne tribine koje su okupile građane, stručnjake i donosiocje odluka na teme od strateškog značaja:

- „Podgorica i kultura — gdje smo?“ u KIC-u Budo Tomović;
- „Urbanizam — ima li Podgorica plan?“ na Elektrotehničkom fakultetu;

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

- „Ekologija i Podgorica – je li kasno za održivi razvoj?“ u CKZ Ribnica.

Ovi događaji su se istakli kao platforme za razmjenu mišljenja i artikulisanje prijedloga koji će biti pretočeni u smjernice za donosiocje odluka.

2. Radikal(NO) 2: Unapređenje kapaciteta OCD aktera u polju medijske i informacione pismenosti MIP

Ovaj projekat finansiran je od strane Instituta za medije, a u sklopu regionalnog EU projekta posvećenog promociji medijske pismenosti.

NVO Mreža za otvoreni dijalog (MOD) započela je realizaciju novog projekta usmjerenog na jačanje medijske pismenosti u crnogorskom društvu. U vremenu kada su dezinformacije, manipulacija informacijama i lažne vijesti postali svakodnevna prijetnja informisanosti građana i funkcionalnosti demokratskog dijaloga, ovaj projekat ima za cilj da odgovori na te izazove kroz obrazovanje, osnaživanje i javnu kampanju.

Opšti cilj projekta je unapređenje stepena medijske pismenosti u Crnoj Gori, s posebnim fokusom na građane, civilni sektor i medijske radnike i radnice.

Specifični ciljevi: Izgradnja kapaciteta organizacija civilnog društva (OCD) i medijskih aktera u prepoznavanju i borbi protiv dezinformacija i lažnih vijesti. Podizanje nivoa informisanosti korisnika društvenih mreža i medija o negativnim posljedicama manipulacije informacijama.

Očekivani rezultati projekta uključuju:

Organizaciju tromjesečnog trening programa za 10 medijskih radnika i članova/ica OCD, koji će biti usmjeren na razvijanje vještina analize, provjere informacija i odgovornog izvještavanja; Produkciju i objavu 5 autorskih medijskih sadržaja koji će nastati kao rezultat treninga, sa ciljem širenja tačnih i provjerenih informacija; Izradu dvije stručne publikacije – jednu namijenjenu stručnoj javnosti, a drugu korisnicima edukativnih programa, s fokusom na alate i metode za analizu medijskog sadržaja;

Realizaciju informativne kampanje koja će putem različitih kanala (društvene mreže, web portali, mediji) doprijeti do najmanje 100.000 građana i građanki, s ciljem informisanja o uticaju društvenih mreža na percepciju stvarnosti, kao i negativnim fenomenima koji prate digitalni medijski prostor.

Mreža za **Otvoreni** Dijalog

Projekat će kombinovati edukativne i promotivne aktivnosti kako bi adresirao izazove medijske pismenosti na više nivoa – od kapaciteta proizvođača sadržaja do svijesti krajnjih korisnika. Posebna pažnja biće posvećena pristupu mladima, ranjivim grupama i korisnicima tradicionalnih i elektronskih medija, kako bi se stvorilo inkluzivno okruženje za razvoj kritičkog mišljenja i otpornih zajednica.

3. Saradnja i partnerstva

MOD je tokom 2024. godine ostvario značajna partnerstva sa organizacijama Aktivna zona i Juventas, kao i sa lokalnim institucijama u Bijelom Polju i Beranama. Posebno se ističe podrška Ministarstva ljudskih i manjinskih prava Crne Gore. Saradnja sa medijima rezultirala je vidljivim uticajem i povećanom društvenom sviješću o važnim temama. Takođe, uspostavljena je saradnja sa organizacijom Biciklo.me, sa kojom je pokrenuta zajednička realizacija projekta.

Sa opštinama Bijelo Polje i Berane uspostavljena su dva volonterska kluba ženskog osnaživanja, a opštine su obezbijedile prostorije za organizovanje redovnih radionica, kao i pripremu lokalnih volonterskih aktivnosti.